

Haarlem

Gemeente Haarlem

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

Raadsfractie (ChristenUnie Haarlem)
T.a.v. de heer F.C. Visser

Datum 10 november 2015
Ons kenmerk 2015/459912
Contactpersoon Chantal van Liefland
Doorkiesnummer 023-5113485
E-mail cmvanliefland@haarlem.nl
Onderwerp Beantwoording vragen ex. art. 38. CU fractie, inzake investeren in gezinnen

Geachte heer Visser,

Op 9 oktober jl. heeft u vragen gesteld ex art. 38 RvO inzake investeren in gezinnen.

Met deze brief geven wij antwoord op uw vragen. Na een toelichtende inleiding is hieronder uw vraag steeds cursief weergegeven waarna het antwoord van het college volgt. Voor een compleet beeld van de context voegen wij uw brief bij deze antwoordbrief toe.

Artikel 38 van de CU fractie, inzake investeren in gezinnen

Inleiding

Het college hecht veel waarde aan inspanningen rondom het onderwerp (vecht)scheidingen. Rond het thema voorkomen '(vecht)scheidingen' is in de regio Haarlemmermeer, IJmond en Zuid-Kennemerland al veel samenwerking ontstaan tussen gemeenten, CJG, kennisinstituten, (gespecialiseerde) zorginstellingen, samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, rechtbank en advocatuur.

Deze samenwerking richt zich zowel op de vroeg signalering, preventie, als op gespecialiseerde ondersteuning voor het hele gezin waar nodig.

Met de betrokken partijen wordt ook rondom dit thema ingezet op de volgende transformatiedoelen:

- Versterken van eigen verantwoordelijkheid
- Inzet, eigen kracht en netwerk
- Versterken vroegsignalering en preventie
- Zorg nabij
- Ruimte voor de professionals

Alvorens wij in gaan op de gestelde vragen, willen we twee goede voorbeelden noemen die ingaan op enerzijds het versterken van de preventie, vroegsignalering en ketensamenwerking en anderzijds de aanpak van vechtscheidingen zodra deze escaleren.

Pilot “aanpak scheidingsproblematiek”

In november 2015 is de pilot “aanpak scheidingsproblematiek” gestart.

Doel van deze pilot is scheidende partners en hun netwerk te ondersteunen in hun primaire verantwoordelijkheid als ouders voor hun kinderen. De nadruk ligt daarbij op het versterken van preventie, vroeg signalering en de ketensamenwerking. In deze pilot werken onder andere de gemeenten uit de regio, CJG's, scholen en consultatiebureaus samen. De professionals van de verschillende organisaties worden getraind (via het train-de-trainer concept) in het signaleren van problemen bij een scheiding en hier een gesprek over aan te gaan. Daarbij worden aandachtsfunctionarissen per organisatie ingezet. Deze pilot wordt tot maart 2017 gefinancierd vanuit de provincie Noord-Holland in het kader van de 'Regionale Sociale Agenda's'.

De Jeugd- & Gezinsbeschermers: aanpak bij complexe scheidingen

Wanneer de strijd tussen ouders schadelijk is voor de ontwikkeling van een kind kan de rechter op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming een ondertoezichtstelling uitspreken. De Jeugd- & Gezinsbeschermers maken vervolgens met het gezin een gezinsplan, en bewaakt de doelrealisatie door het gezin. In 2012 is de 'Aanpak Complexe scheidingen' van De Jeugd- & Gezinsbeschermers' ontwikkeld, gebaseerd op de volgende drie pijlers:

1. de focus ligt bij het kind
2. de ouders zijn verantwoordelijk in hun rol als ouder/opvoeder
3. de jeugd- & gezinsbeschermer heeft de regie

De Jeugd- & Gezinsbeschermers stelt met de 'Aanpak Complexe scheidingen' de ontwikkeling en veiligheid van het kind centraal. De gezinsbeschermer spreekt beide ouders aan op hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun kind, ook na hun scheiding. Ex-ouderschap bestaat immers niet. Bij de begeleiding van het gezin neemt de Jeugd- & Gezinsbeschermer naast de omgeving en scheiding-gerelateerde risicofactoren ook de beschermende factoren in ogenschouw. Duidelijke afspraken over termijnen moeten de voortgang waarborgen. Het succes van de aanpak blijft altijd afhankelijk van een mogelijke escalatie van het conflict. Er wordt altijd gestreefd om met ouders gezamenlijk in gesprek te gaan. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is geweest van huiselijk geweld, wanneer ouders echt niet samen kunnen of willen komen vinden de gesprekken afzonderlijk plaats, maar zelfs dan wordt er naartoe gewerkt om in het belang van het kind gezamenlijk tot afspraken te kunnen komen. Wat deze aanpak bijzonder maakt is dat er een tweede Jeugd- & Gezinsbeschermer wordt ingezet als onafhankelijk vertrouwenspersoon voor het kind/de kinderen. Dat ervaren de betrokken kinderen als iets heel positiefs. Bovendien vragen vechtscheidende ouders vaak zo veel tijd van de Jeugd- & Gezinsbeschermer, dat het risico bestaat dat er te weinig tijd is om met het kind/ met de kinderen in gesprek te gaan.

Haarlem

3

1. *Kent u het bericht “Voorkom scheiding door betere voorlichting” en de bijbehorende brandbrief (zie bijlage)?*

Ja, het bericht en de brief waar door de heer Visser naar verwezen wordt zijn bij ons bekend.

2. *Kunt u aangeven op welke wijze Haarlem invulling geeft aan artikel 2.1 van de Jeugdwet waarin staat dat de gemeente haar beleid inzake preventie en jeugdhulp onder meer moet richten op het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen en het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders?*

In Haarlem heeft zowel het CJG als de Jeugdgezondheidszorg de taak om ouders te ondersteunen in hun rol als opvoeders. Dit kan al starten in de zwangerschapsperiode (bijv. via ‘Stevig Ouderschap’) in samenwerking met de verloskundigen.

In Midden- en Zuid-Kennemerland is er een platform ‘Prenatale Preventie’. In het platform, wat wordt voorgezeten door JGZ Kennemerland, zitten vertegenwoordigers van de ziekenhuizen (verloskunde), eerstelijns verloskundigen en kraamzorgorganisaties met als doel om de samenwerking tussen deze partijen op basis van inhoud (prenatale voorlichting en preventie) te stimuleren.

3. *Kunt u een overzicht geven van het aanbod (voorlichting, advisering, begeleiding, etc.) dat door of (mede) namens de gemeente wordt gegeven en de kosten van dit aanbod voor de ouders*

Al het onderstaand beschreven preventieve aanbod is voor ouders kosteloos te volgen. Het gespecialiseerde aanbod is op basis van doorverwijzing beschikbaar en daar zijn dan ook geen kosten aan verbonden

a. Aan (aanstaande) ouders op het gebied van opvoedondersteuning

In samenwerking met het ‘Verloskundige Samenwerkingsverband Midden- en Zuid-Kennemerland’ en het CJG worden onderstaande workshops op het gebied van opvoedingsondersteuning aangeboden:

- De workshop ‘Klaar voor het Ouderschap’

Aanstaande ouders worden voorbereid op hun nieuwe rol als ouder en worden bewust gemaakt van de veranderingen die op hen afkomen ter voorkoming van spanningen tijdens de zwangerschap en na de geboorte.

- De workshop ‘Contact met je (ongeboren) baby’

Doel van de workshop is het bevorderen van de hechting tussen ouders en kind. Hierbij worden ook aanstaande ouders uitgenodigd.

Na de zwangerschap kunnen ouders gebruik maken van de opvoedondersteuningsactiviteiten van de JGZ Kennemerland:

- Workshop Positief Opvoeden

De cursus Positief Opvoeden volgens de methode Triple P helpt oorzaken van gedragsproblemen van kinderen te herkennen en leert ouders hoe ze gewenst gedrag bij kinderen kunnen stimuleren. Het biedt daarnaast de mogelijkheid om ervaringen uit te wisselen met andere ouders die voor dezelfde, soms moeilijke, taak staan. De cursus bestaat uit 5 bijeenkomsten van 2 uur, 3 telefonische sessies en 1 slotbijeenkomst.

- Preventieprogramma Stevig Ouderschap

Stevig Ouderschap geeft gezinnen met een minder makkelijke start een steuntje in de rug. Met circa zes huisbezoeken van een speciaal opgeleide jeugdverpleegkundige, helpt deze methode ouders hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid te vergroten en hun sociale netwerk te versterken.

Stevig Ouderschap richt zich op het verstevigen van het gezonde opgroeien en opvoeden en het normaliseren van problemen waardoor het risico op ernstige opvoedproblemen en kindermishandeling verkleint. De methode is speciaal ontwikkeld voor en door de JGZ en opgenomen in de databank van effectieve jeugdinterventies (NJI).

b. Aan (aanstaande) ouders op het gebied van versterken van de partnerrelatie om zo onnodige scheidingen te voorkomen

• Het preventieprogramma Stevig Ouderschap Prenataal

Het preventieprogramma 'Stevig Ouderschap Prenataal' kan vanaf 16 weken zwangerschap worden aangeboden aan toekomstige ouders.

Op basis van een screeningslijst worden aanstaande ouders door verloskundigen/gynaecologen aangemeld voor huisbezoeken door een speciaal opgeleide JGZ verpleegkundige. Onderdeel van de screening is o.a.: 'onzekerheid/twijfel aanstaand ouderschap', jeugdervaringen, persoonlijke omstandigheden, mate van steun partner en/of omgeving. Versterken partnerrelatie kan een onderdeel zijn van de gesprekken. Indien nodig worden aanstaande ouders toegeleid naar professionele hulpverlening.

c. Aan ouders in een echtscheidingssituatie

Op het consultbureau of via huisbezoeken van de JGZ verpleegkundige kan de folder 'Uit elkaar... en dan' besproken en meegeven worden aan ouders.

Afhankelijk van de vraagstelling van ouders kan ook VideoHomeTraining of een orthopedagoog ingezet worden. Er kan ook toegeleid worden naar het aanbod van Kontext 'Ouderschap blijft'. Dit is specifiek gericht op ouders in een (dreigende) echtscheidingssituatie.

Daarnaast bieden ook diverse hulpverleningspartijen ouders ondersteuning wanneer er toch sprake is van een echtscheidingssituatie zoals bijvoorbeeld 'Kinderen uit de knel'. Deze methodiek is ontwikkeld in Haarlem door het Lorentzhuis en het Kinder- en Jeugdtraumacentrum. Gescheiden ouders en hun kinderen lijken goed te profiteren van deze aanpak en momenteel wordt de methodiek verder omschreven en theoretisch onderbouwd. De Vrije Universiteit van Amsterdam onderzoekt de methodiek.

Kinderen uit de Knel is een groepsprogramma voor zes ouderparen en hun kinderen. De oudergroep (ex partners) komt acht keer twee uur bij elkaar, 1 keer per 14 dagen. In dezelfde tijd komen de kinderen in een groep bij elkaar. De ouders werken aan het doorbreken van de destructieve patronen en aan het vinden van nieuwe oplossingen voor steeds terugkerende problemen. Het welzijn van de kinderen staat hierin steeds centraal. De groepsleden blijken elkaar goed te kunnen helpen. De twee therapeuten scheppen een omgeving waarin positieve verandering mogelijk is. Zij geven informatie, opdrachten en oefeningen die ouders helpen nieuwe en constructieve stappen te maken.

De kinderen maken met elkaar films, posters, tekeningen, graffiti, theater en muziek rond het thema 'ouders die strijden'. Ze kunnen hier ook over spreken maar het hoeft niet. De hulp is gericht op de krachten van de kinderen en op het vergroten van weerbaarheid. De kinderen presenteren aan de ouders wat ze hebben gemaakt en de ouders presenteren aan de kinderen wat ze in het project hebben geleerd en wat ze de kinderen toewensen.

Aan het eind wordt geëvalueerd en wordt gekeken met ouders en kinderen of er nog een vervolgtraject nodig is.

d. Aan gescheiden ouders die een stiefoudergezin gaan vormen

Gescheiden ouders, die een stiefoudergezin gaan vormen, kunnen ondersteuning krijgen via het opvoedspreekuur en/of op het consultatiebureau (verpleegkundige/orthopedagoog).

In de pilot "aanpak scheidingsproblematiek" is er ook specifiek aandacht voor ouders en stiefouders en een eventueel nieuw te vormen gezin.

e. Aanbod voor kinderen zelf

Er is ook aanbod voor kinderen zelf. Kinderen uit de knel werd al genoemd, maar er zijn bijvoorbeeld ook Rots en Water trainingen, of KIES trainingen; Kinderen In een EchtscheidingsSituatie.

Rots en Water is een psychofysieke training voor PO, VO, MBO, speciaal onderwijs, hulpverlening, jeugddetentie en GGZ. Het richt zich op de ontwikkeling van sociale competenties, het voorkomen en aanpakken van pesten, weerbaarheid en seksueel geweld.

KIES is een trainingsprogramma voor kinderen en jongeren, gericht op het verwerken van een scheiding en het omgaan met de nieuwe situatie. De kinderen vinden herkenning steun en tips bij leeftijdsgenoten uit de eigen omgeving. De training is passend als de scheiding net is uitgesproken, maar ook als dat een aantal jaar geleden is gebeurd.

Zowel Rots en Water, als KIES zijn wetenschappelijk bewezen effectieve methodieken, opgenomen in de databank van effectieve jeugdinterventies (NJI).

4. In hoeverre wordt dit aanbod gebruikt (percentage van het totale aantal nieuwe ouders per jaar) en actief aangeboden aan deze ouders?

De voorlichtingsactiviteiten en het preventieve aanbod worden actief aangeboden aan alle ouders via gesprekken met verloskundige of op het consultatiebureau.

Daarnaast is de informatie ook beschikbaar op websites en via folders.

De gegevens over het gebruik van dit aanbod zijn nog niet in beeld en worden later nagezonden

5. *Deelt u de mening van de schrijvers van de brandbrief dat voorlichting aan aanstaande ouders zich wel op de bevalling richt maar te weinig op de opvoeding en de veranderingen die de komst van een kind brengt in een gezin?*

Nee, die mening delen wij niet.

Er is veel voorlichting gericht op de bevalling en de periode kort na de bevalling. Daarin spelen verloskundigen en gynaecologen een belangrijke rol. Zij hebben wel de taak om te screenen/ een risico-inventarisatie te maken of de aanstaande ouders in staat zijn om hun rol als ouder op zich te nemen om hun kind gezond en veilig te kunnen laten opgroeien.

De Jeugdgezondheidszorg (0-4 jaar) kan al in beeld zijn op verzoek van de verloskundige, of anderszins komt de JGZ direct na de geboorte in beeld. De JGZ volgt de jonge ouders en de ontwikkeling van het kind via een screeningsmethodiek.

De Centra voor Jeugd- en Gezin hebben de afgelopen jaren een belangrijke impuls gegeven in de aandacht voor opvoeding en opgroeien. Er zijn opvoedspreekuren, CJG-coaches sluiten aan in de basisinfrastructuur om naast het ondersteunen van ouders, ook professionals in de basisinfrastructuur te ondersteunen wanneer zij problemen signaleren.

Wijkverpleegkundigen nemen met regelmaat deel aan de speelgroepen, werken samen met peuterspeelzalen om de opvoedondersteuning laagdrempelig en dichtbij de gezinnen te organiseren.

6. *Bent u bereid voorlichting over de impact die de komst van het kind heeft op de partnerrelatie toe te voegen aan de prenatale voorlichting?*

Dit gebeurt al. Er is in Haarlem binnen het preventieve aanbod aandacht voor de partnerrelatie bij aanstaande ouders. We hebben contact met onze partners om continue de kwaliteit van het aanbod, en het gebruik, te monitoren.

7. *Bent u bereid in overleg te gaan met aanbieders van zwangerschapsgymnastiek om tijdens een van de bijeenkomsten aandacht te besteden aan dit onderwerp?*

Wij brengen dit onder de aandacht van het platform 'Prenatale Preventie Midden- en Zuid-Kennemerland'.

8. *Welke mogelijkheden ziet u verder om ouders beter voor te bereiden op de komst van een kind en op de opvoeding?*

Op dit moment ontvangen wij geen signalen dat ouders beter voorbereid moeten worden op het aanstaande ouderschap middels voorlichting. Mochten deze signalen wel binnenkomen dan inventariseren we waar de behoefte ligt en of aanpassing in het aanbod nodig is.

9. *Deelt u de mening dat naast het wettelijk verplichte ouderschapsplan bij echtscheiding meer voorlichting en advisering nodig is aan ouders in een dergelijke situatie?*

Op dit moment niet. Ouders zijn natuurlijk gebaat bij goede voorlichting en advies. Wanneer ouders besluiten te scheiden zijn ze verplicht een ouderschapsplan op te stellen. Diverse websites en organisaties geven hierbij voorlichting en kunnen adviseren. Dat doet ook een advocaat indien er sprake is van een echtscheiding waarbij een advocaat betrokken wordt. Daarnaast is er veel aanbod beschikbaar zoals is gebleken uit de beantwoording van vraag 3. Ten slotte hebben we in de pilot "aanpak scheidingsproblematiek" aandacht voor deze vraag.

Haarlem

7

10. *Bent u bereid een ondersteuningsaanbod op te zetten bij de vorming van een stiefgezin gezien de impact die dit heeft op kinderen waaronder het stimuleren van het opstellen van een stief-ouderschapsplan in aanvulling op het reeds wettelijk verplichte ouderschapsplan bij echtscheiding?*

In de pilot “aanpak scheidingsproblematiek” is een werkgroep actief die informatie avonden organiseert, folders maakt en medewerkers adviseert hoe ze ouders kunnen ondersteunen, onder andere bij het opstellen van het ouderschapsplan. Een stief-ouderschapsplan als aanvulling hierop gaan wij daar onder de aandacht brengen.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

J. Scholten

mr. B.B. Schneiders